

Abonnement pour un an
300 piastres

Edition spéciale 500 piastres

Adresse:

"IDJTIHAD,, Constantinople

Téléph. St. 865

XXI ème ANNÉE

15 Avril 1926 — No 202

الاجتهاد

IDJTIHAD

علمی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آبونمان : سنه لکی [۲۴ نسخه]

بورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون
۳ ، اعلا کاغذلیسی ۵ ایرادر .

اداره خانه سی :

جفال اوغلنده « اجتهاد نهوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی برنجی سنه

نومرو ۲۰۲ - ۱۵ نیسان ۱۹۲۶

عقل سلیم

مبحث 81 — انجیلده «به هوار» به عطف ایدیلن
متمادی فلیص و امار هب ظالم و باربار بر الله استلزام
ایده عجیب و کولونج ابرورمدر لر .

بابالرینک ایشله مش اولدوقلری معصیت لردن دولایی،
خبرلری اولماق سزین متهم نوع بشرله باریشماق اوزره
معصوم و کناه ایشله مهیه غیر قادر اولان اوز اوغلنی
أولدورتن بر الله اینانمازنی کندیلرینه تکلیف اولونان
خریستیانلر، عدالت الهیه حقنده، نه عجیب فکرلر
ایدینه ییلرلر! تبعه سی عصیان ایتیش اولان و کندی غضبی
تسکین ایتک ایچون، عصیان عمومیده هیچ بر دخلی
بولونمایان ولی عهدینی اولدوزتمکدن باشقا بر چاره بولمایان
بر حکمدار حقنده نه دیرز؟ خریستیان دییه جک که
«عدالت ربانیه سنی بالذات خوشنود ایتیه قابلیت سز اولان
تبعه سی حقنده کی کرمکارلنی نتیجه سی اولارق الله، اوز
اوغلنک اولمه سنه راضی اولدی.» فقط بر بابانک یابانجیلر
ایچون کرمکارلنی [La bonté] اولادی ایچون غدار
و باربار اولماق حقنی کندیسنه ویرمز. الیهانک اللهنه
توجیه ایتدیکی اوصاف و خصائل، هر لحظه یکدیگری
بر آدمدر. بو کونکی غرب مدنیتک تام ایسته دیکی
و آکلادینی بر آدمدر. یالکز (فیچ جرالده) ک ترجمه ده کی
موفقتی، خیامه آوروپاده و آمریقاده بو کون نائل اولدینی
حرمتی و شهرتی تأمین ایتیش اولدینی، و شعرینک بو حرمته
لایق اولمادینی ادعاسنه کلنجه دیرز، کفی الواقع (فیچ جرالده)
خیامت مقتونی و بناء علیه اک کوزل برترجانیدر. فقط،
انکلیز شاعرینک کندی دیدیکی و جهله، بوتون «روح بیان»
خیامکدر. بو آدک ایرانده لزومی قدر موقر اولماسی
و اورادن دهامتمدن یرلرده معتبر اولماسی اونک شرق
حوصله سنه صیغامادیغنه دلالت ایتمی؟

مؤمن ایرانی عمر خیامی تقدیر ایلهمز

غربک ارباب کالی فخر ایدر استاد ایلهم

سهروردی، بوعلی سیناده، ابن الرشده

اولدیلدی بر زمان محکوم هپ الحاد ایلهم

اجتهاد - 112 نومرولو (حر فکر) ده (الحاد و ملحد)

مقاله سنی ده اوقوبک

سویله یه مز. مکرکه موقت رزمان ایچون متصوفانه شعر
یازمه یی تجربه ایتیش اولسون. بو حکیمک حیاته ده ایسه
بو فرضیه یی تأیید ایده جک اشارت یوقدر؛ کندیسيله
کوروشنلر دخی. اویله بر شی قید ایتیه مشلردر. «خیام»
صوفیلکدن اوقدر اوزاقدی که کندیسيله ایلک دفعه ملاقی
اولان صوفی شاعرلر در حال کندیسنه قارشو (Antipathie)
حسن ایتیشلر و بونی اظهار ایتکدن ده چکیمه مشلردر.
حاصلی، (خیام) ک مزاجی، صوفی مزاجیله طبان طبانه
ضددر.

«خیام» نه عالم اوله رق، نه ده شاعر اوله رق عوام
ناسک آکلایه ییله جکی آدملردن دکلدرد. پک Aristocrate در
حال بوکه زمانده ایرانی ومدنی دینیلن عالمک آفاقی صاران
نسیم تصوفدی. اونک ایچون، سهویله مه مشدر. برده،
آفیون یومتق و خشیش ایچمک «خیام» ک عادتی دکلدرد.
شرابی ده دینی تعصبک یوزینه چارپمق ایچون قرباج اولاراق
شرابی آلدن بر اقامشدر. بو، متصوفه نک و علی الخصوص
اسکی ایرانلرک عادات مذهبی سندن ایدی. خشیش ایچون
مخدرات ایلهم اویقویه یاتارلر و عالم معنایی سیر ایدرلردی.
«بنک» کلمه سی اسکی زردشتی کتابلرنده چوق کچر.
مشهور (آرتاویراف) نامنده کی مغبد [مؤبد] بنک ایلهم
سرخوش اولوب کندنن کچمش ویدی کون اویقوده
قالوب جتی و جهنمی زیارت ایتکدن صوکره اویانه رق
کاتلرینی زردینه دعوت ایتیش و معروف (آرتاویرافنامه) یی
املا ایده رک یازدر مشدر.

کذا، «حسن صباح» کندی درویشلرندن فدا کارلق
تأمین ایتک ایچون اونلره خشیش ایلهم یالیش بر معجون
یدیریر و اونلری جتته سوق ایدر ایش. روایت ایدرلر، که
ساده دل مریدلرینی سرخوش ایتکدن صوکره اونلری
(الموته) قلعه سنک محرم دائره سنه کچیریر و اوراده کوزل
قیزلرله اونلری عیش و نوشه طالیریر و صوکره یته اونلره
بر مقدار معجون یدیریر و طیشاری چیقاریر ایش. کنج
مریدلر طاندقلری بو ذوق بهشتی یی اونوته مادقلری ایچون
آرتق بولومدن قورقازلر و حتی اوله یی آرزو ایدرلر ایش.
«خیام» دوشونور بر حکیمدر، بلکه رییدر، بلکه
بدیندر، فقط بو آلایشلردن چوق اوزاق و تمیز یاشامش

انسانلری حیاته دعوت ایدرک، الله اونلری پک ظالم و تهلکلی بر او یون اوینامهیه مجبور ایتیمورمی ؟ اونلرک رضالری اولماق سزین، ضبط وتصرف ایدمه دیکلری بر مزاج ایله متخلق ، فطرتلرینه مربوط احتراصلر و آرزولرله متحرک، ایچنه دوشمکدن تحفظ ایدمه دیکلری پوصولره ، دوزاقلره معروض، حدوشنه احتمال ویرمه دیکلری و اوکئی آلمایه قادر اولامادقلری حادثاتک سور وکله دیککی بدبخت فانی [انسان] لر ، شدت وامتداد اعتباریله مدهش اشکنجه وعتوباته سوق ایدمه ییلن بریوله دوشمهیه مجبور بولونورلر، سیاحلر آسیانک بر خطه سنده فائز زیارلره دولو ویک عجیب ، هوساتنده پک مستبد برسلطانک حکمران اولدیغنی تأمین ایدرلر. غریب برمانیا اثری اولاراق ، بو حکمدار، اوزهرینه اوچ زار و بر زار ظرفی [Cornet] موضوع بر ماصه اوکنده زمانی امرار ایدر . ماصه نک براوجی ، سلطانی احاطه ایدن مابینجیلرک واهالینک طمعنی جلب ایتیه مخصوص آلتون ییغینلریله مستور بولونور. سلطان، تبعه سنک ضعیقلرینه مطلع اولدیغندن اونلره شو یوله اداره کلام ایدر :

اسیرلر ! « کوله لر ! سزه ایملک یایماق ایسته یورم . بنم لطف و کریم سزی زیندین ایتمک وجهه کزی مسعود قیلماق ایسته یور . بوخزینهلری ، بو آتولری کوریو- رمیسکز ؟ هایدی باقلم . ایشته بونلر سزک ایچون در ؛ بونی قازانمایه غیرت ایدیکز ؛ هر برکز صره ایله بوزارلری و ظرفی آله آلسین . زارلری آلتی دفعه چفت کتیرمک بختیارلغنه نائل اولان کیمسه خزینهیه صاحب اولاجا قدر ؛ فقط سزی خبردار ایدیم که مطلوب صایبی الله ایدمه مین مؤبداً قارا کلکی بر زندانه آتیلماق و بنم عدالتم اونک خفیف بر آتش اوزهرنده یاقیلماسنی ایسته یور . حکمدارک بو خطابه سی اوزهرینه ، متحیر و مهوت حاضرین یکدیگرلرینک یوزلرینه باقارلر . بونلرک هیچ بری بوقانار مخاطره لی برشانسی دنه مک ایسته من . اوزمان غضبه کن سلطان : « عجایب ! اویناماق ، زار آتماق ایچون کیمسه کلیورمی ! یوق ! بونم حسابمه کلز ؛ بنم شان وشوکت ایسترکه اوینالسنین . بناء علیه اوینایاجا قسکز ؛ امر ایدیورم . جواب ویرمک سزین اطاعت ایدیکز » دیر .

تخریب ، یکدیگرینی نقض ایتمکدن باشقا برشی یایماور . کالارندن ، خصلتلرندن برینک اجرا اولونماسی دائماً دیکر کالنک ، دیکر خصلتنک زیاننه اولاراق جاری اولور .

عدالت الهیه حقنده موسوی عیسوی دن دها زیاده معقول فکرلره مالکمیدر ؟ موسوی نک Jehovah سی معصوم قومی اوزهرینه وبانی [طاعونی] مسلط ایدر ، اللهک اسیرکممک ایسته مش اولدیغنی بر حکمدار مطلقک کفارت ذنوبی ایچون تبعه سندن یتیم یتیمک کیشی احیا ایدیلدی !

مبحث 82 — موهوب قدرینی محضاً ببخت ایتمک اوزره وهرده کنیره بر کیمسه شفقتی ، کریم و عادل بر بابا بر بنیدیلیمیری ؟

بتون دینلرک الوهیه ، آلابیلدیکنه سوردوکلری قاره ظلم و غدر لکله رینه رغماً ، انسانلر الوهیتی غدارلقله اتهامه راضی اولمازلر . بودنیانک مستبدلری ایچون واقع اولدیغنی کیمی ، حقیقتک اونلری قیزدیرماسندن ، وبونک نتیجه سی اولاراق اوزرلرنده کی بار تضییق واستبدادی تیضعیف ایتمه سندن قورقارلر . کندیلرینه « الله مشفق بر پدردر ؛ مقصدی ، بودنیاده کندیسنه تبعه سنک محبتی ، حرمتی و اطاعتی تأمین ایتمکدر ، بو کر مکار الله آنجا ق الطافنه و کندیلرینه هیچ بروجهله مدیون اولمادیغنی سعادت ابدیهیه مستحق اولماق فرصتی آله ایتمک ایچون و آنجا ق بونک ایچون تبعه سنه حریت حرکت ویر . » دین راهبلی دیکلرلر . چوجوقلرینک اکثریت عظیمه سنی محضاً کره ارض اوزرنده ، زحمتی ، اندیشه ناک و آجی لقلرله طولو بر حیات سور وکله مک ایچون دنیاه کتیرن بر بابانک شفقتی ناصل وهانکی قرینه ایله آکلاشیلیر ؟

انسانی ، سوءاستعمال ایدمه ییله جک بر موقعه قویدیغنی و بو وجهه ابدی عقوباته دوچار ایتدیکی سویله ن بوسوزده حریت حرکت دن دها مشغوم موهبه وارمیدر ؟

مبحث 83 — انسانلرک توره میانی و دنیاده اولوب یتیم توره شیلر صریت بشردوهردی ارعا اولونانه بر اللهک ایملکی و عمراتی علمبرهنه یینه عرصه ایدرلر .

آداب معاشرت

۳

آداب طعام

مرحوم منیف پاشا، «بر آدامک درجه مدینتی، تربیه و سویه سنی آکلامق ایچون اونسکه بر دفعه بر طعام سفره سنده بولونماق کافیدر» دیردی. مرحومک یردن کوکه قادار حق واردر: غداپارچاسنی حامل اولان قاشیق پاخود چاتال داها آغزه تقرب ایتمه دن اول آغزینی بر قاریش آجان و آغزینه لقمه یی آلدقدن صوکره دوداقلری قابالی اولماق سزین آغزینی شاپیردان اراق چیکنه یی، دوداقلری دائماً قابالی اولاراق لقمه یی چیکنه یی بیلمه یی و صیحا ق بر چوربانی اوفله یی رک صوئوئمایه چالیشان آدام، بالطبع تربیه سزدر، وحس و ذوق سلیم، سویه سی یوکسک ذواتک بولوندیغی سفره ده بولونمایه غیر لایقدر. قهوه یی، سودی، چایی، چوربه یی هوپورده تهرک ایچن بر آدامک حضوری استکرام انکیزدر. سفره اوکنده اوطورانک دیرسکلرینی سفره اوزه رینه قویماسی آداب طعامه مخالفدر. قول، یاریسنه قادار، داها ایسی یالکزالر، سفره اوزه رینه قونوله بیلیر.

پچته دائماً دیز اوستنه و هرقاتی آچیلما یاراق، اوتوسی بوزولما یاراق قونولماق لازمدر؛ پچته یی تماماً آچاق وبراونی یلکک آره سنه صوئوئماق نازک و یوکسک تربیه لی کیمسه لرک یاپاجنی بر شی دکلدر. هله سفره ده، اثنای طعامده و یا طعامدن صوکره پچته ایله آغز سیلمک قادار آداب طعامه مخالف بر حرکت یوقدر. سفره کزده پچته ایله آغزینی سیلن بر طعام آرقاداشی، ذوق زیره کزه اکراه حسی شوراسنی نظر دفته عرض ایتمه لیدر، که مستبدک زارلری او صورته اعمال اولونمشدر، که یوز بیک دفعه آتیلما ده آنجا ق بر دفعه جفت کتیر یله بیلیر. بو وجهه له عالیجناب حکمدار، زندانک طول اولدیغی و ثروتلرینک نادرا آلیندیغی کورمک ذوقله ذوقیاب اولور. ای فانی لر! بوسلطان سزک الله کزدر؛ خزینه لری جنتدر؛ زندانی جهنمدر؛ زارلرده سزده در؛ سزلرده بو زارلرله اوینامه یه مجبور ایدیلنلر سکز. [مه لیه].

القا ایدر. پچته، دیزلر کزک اوکنه ازقضا دوشه بیه جک اکمک اوقاقلرینی و یا بر دامله صوی آیاغ کزک آلتنده کی خالی و پاخود پارکه اوزه رینه قادار ایتمه یه مانع اولماق ایچوندر. پچته نک بر یانی یمک طباعنک آلتنه صوئوئماق ده مغایر آدابدر. انسانک دوداقلری یاغلاندینی و بونی ازاله ایتمک ایسته دیکی زمان کوچوک بر اکمک پارچه سی ایله بو ایشی کورور و دوداقلرک اوزه رندن کمال زاکتله کچیریلن بو کوچوک اکمک پارچه سی آغزه قونولوب یینیلیر. چتال خدمتی ییچاغه کوردورمک یعنی ییچاقله آغزه یمک کورتورمک معیوبدر. ذاتاً چتال وارکن ییچاقله یمک یمه نک ذوق سزلیکی آشکاردر. بعضی کیمسه لر سفره یه اوطوردو قلی وقت اوکلرنده کی چتال، ییچاق و قاشینی و طباعنی پچته ایله سیلرلر. بو حرکت تربیه یه و ذوق سلیمه مخالفدر. نهو صاحبک تمیزلکندن شبهه ایتمه یی کوستیرر و صاحب خانه یه قارشی قبالق اولور. یمک ینلکدن صوکره، پچته نک آچیلماش قاتلری کمال اعتنا ایله حال اصلیسنه کتیر یله رک سفره نک اوزه رینه براقلیر.

صو اجمک: بر بارداق صوی نفس آلمان بر دفعه ده ایچمک قابادر؛ بر بارداق صو، لاقس ایکی دفعه ده ایچیلمه لی و آرده بر نفس آلمالی در.

سفره ده قالماق: اگر، مدعو ایسه کز خانه صاحبندن اول سفره دن قالماق پک فنا بر حرکتدر. نهو صاحبک ده هرکس یمکنی یتیرمک سزین سفره یی تیک ایتمه سی غیر وارددر.

طباعه یمک قیما: طباعه یمک آلیرکن طباعه ته کبی پلاو و سارمه یی پیغماق آدابه و ذوق سلیمه منافی در؛ عینی مقدار طعامی ایکی دفعه ده آلماقده باس یوقدر. طباعنی اکمه که سیلمک و ایچنده یمک نیمه مش کبی بر حاله کتیرمک تربیه سزک اثریدر.

میره آلام: تربیه سی ناقص بض کیمسه لر اوکلرینه بیوک میوه طباعنی ایچنده کتیریلن میوه لرک بر چوغنی انه آلیر، صیقار، براقیر، نهایت بر دانه سنی انتخاب ایدر، طباعنه کورتورور؛ بو غایت فنا بر حرکتدر زیرا سزک الکزک تماس ایتدیکی میوه یی دیگر بری آلامق